

Ako obezbedimo dovoljno uglja zadovoljavajućeg kvaliteta i ako budemo spremni da trčimo tržišnu utakmicu sa drugim ugljem u Evropi, što znači ako mu cena bude ekonomski opravdana i ako budemo podizali ekološke standarde svakoga dana, kao i socijalnu odgovornost, moći ćemo da ostanemo konkurentan energent za proizvodnju električne energije, rekao je Slobodan Mitrović, izvršni direktor za tehničke poslove proizvodnje uglja u JP EPS na prošlonedeljnom su stručnom skupu Ugalj-osporavani energent, koji su, obeležavajući Dan rudara, pod institucionalnim pokroviteljstvom Ministarstva rudarstva i energetike Republike Srbije, organizovali internet portal Balkanmagazin i JP Elektroprivreda Srbije.

Tokom sankcija 1990-ih godina, kasnije tokom bombardovanja 1999. a i nedavno za vreme poplava jedan od retkih, ako ne i jedini sistem koji je uvek funkcionisao bila je proizvodnja električne energije i to zahvaljujući stabilnoj, kontinuiranoj i u svim uslovima pouzdanoj proizvodnji uglja. Bez konkurencije ugalj pruža najveću stabilnost u proizvodnji energije, čak i u odnosu na velike hidrocentrale, a da se ne govori o energiji dobijenoj iz vetra ili sunca. Osim toga, činjenice da 70 odsto električne energije dobijamo sagorevanjem uglja i da je to jedini strateški energent i resurs koji Srbija ima dovode u pitanje sve glasnije pozive u javnosti da se smanji, pa čak u ekstremnijim slučajevima i zaustavi proizvodnja struje iz uglja zbog emisija štetnih gasova i efekata na globalne klimatske promene.

Na stručnom skupu Ugalj-osporavani energent, koji su, obeležavajući Dan rudara, pod institucionalnim pokroviteljstvom Ministarstva rudarstva i energetike Republike Srbije, organizovali internet portal Balkanmagazin i JP Elektroprivreda Srbije moglo se čuti da se za proizvodnju oko 25 teravat sati struje mora iz dva basena iskopati 40 miliona tona uglja, otkloniti 150 miliona kubnih metara jalovine i ispumpati 52 miliona kubnih metara vode. Iza svega toga stoji oko 13.000 zaposlenih u Rudarskom basenu Kolubara i oko 1.800 zaposlenih na površinskim kopovima u Kostolcu.

Naš ugalj "siromašan" sumporom

Slobodan Mitrović, izvršni direktor za tehničke poslove proizvodnje uglja u JP EPS skrenuo je pažnju da se Srbija već odrekla 76 odsto svojih ležišta uglja na Kosovu i Metohiji.

„Ukupne geološke rezerve uglja u Srbiji su oko 16 milijardi tona, a mi koristimo 2,82 milijarde tona. Ako se ko u Evropi odrekao uglja to smo onda mi. Trenutno proizvodimo električnu enegiju iz 17 odsto rezervi, jer je 76 odsto ostalo na Kosovu, a preostalih 14 odsto se nalazi u Kolubari, 3,3 odsto u Kostolcu, 2,1 odsto u Sjenici i Štavlju i 1,4 odsto u podzemnim eksploatacijama“, poručio je Mitrović i dodao da se mora raditi na unapređenju operativne i organizacione efikasnosti jer, „ipak ugalj predstavlja naše najveće rezerve, naše najveće blago. Naš ugalj ima relativno nizak nivo sumpora, nizak koeficijent otkrivke i činiće

značajan potencijal u budućnosti, bez obzira koliko mi radili na zelenoj energiji. Potrebna nam je podrška svih nadležnih ministarstava, jer je ovo generacija u rudarstvu opterećena kao nijedna druga u Evropi. Postoji mnogo zaostalih obaveza koje nisu izvršene i ova generacija pokušava da nadoknadi propušteno. Takođe, u istom trenutku održavamo proizvodnju i obezbeđujemo stabilnost elektroenergetskog bilansa. Pripremamo se, takođe, i za budućnost, da ispunimo nivo najvećih ekoloških standarda u proizvodnji uglja, kao i da povećamo našu društvenu odgovornost.“

Društvena odgovornost ne ogleda se samo u ekologiji već i u stvaranju novih radnih mesta. Recimo, 15.000 zaposlenih u rudarskom delu EPS-a zapošljava još tri puta više ljudi u domaćoj energo mašinogradnji.

„Mi imamo opreme koja je stara i do 50 godina, ali imamo i opreme koju smo nabavili poslednjih 10 godina. Do 2000. godine smo se borili da preživimo, borili se za svaku tonu, zato smo imali period zakašnjenja u investicijama. Posle 2000. godine smo prepoznali prioritete, stavili energetske sektor kao prvi prioritet, a zato su investicije u uglj odložene za kasnije. A deo opreme koja je nabavljena za rudarstvo i noviji kopovi, koji su otvoreni, imaju evropsku produktivnost. Deo opreme na kopovima koja je stara 40-ak godina ne može imati tu produktivnost“, ocenio je Mitrović.

Bez sumnje, bar prema rečima Mitrovića, uglj će ipak ostati energent za buduće generacije, kao što je bio u prošlosti.

„Moramo sve vreme raditi da ga bude dovoljno, i to zadovoljavajućeg kvaliteta. To je, takođe, ono što muči ovu generaciju“, napominje Mitrović objašnjavajući da je eksploatacija najboljih srca ležišta završena i da sada na red dolaze ležišta sve lošijeg kvaliteta, zbog čega će biti značajno upravljanje kvalitetom. „Sada sprovodimo jedan projekat na zapadnom delu Kolubarskog basena, a spremamo se da isto uradimo i na istočnom delu. Ako obezbedimo dovoljno uglja zadovoljavajućeg kvaliteta i ako budemo spremni da trčimo tržišnu utakmicu sa drugim ugljem u Evropi, što znači ako mu cena bude ekonomski opravdana i ako budemo podizali ekološke standard svakog dana - kao i socijalnu odgovornost, moći ćemo da ostanemo konkurentan proizvod / energent za proizvodnju električne energije u Srbiji i za stabilnost ostvarivanja elektroenergetskog bilansa. Siguran sam da će ljudi u rudarskom sektoru imati odgovornost i moć da urade operativne i organizacione promene optimizacije procesa.“

Uglja dovoljno za narednih 70 godina

Prema sadašnjem tempu potrošnje uglja, ovaj energent može biti stabilna sirovina za proizvodnju električne energije narednih 70 godina. Branko Jevtić, direktor sektora za razvoj procesa u proizvodnji uglja JP EPS postavlja pitanje da li je osporavanje uglja primereno

našoj situaciji.

„Pred nas se postavljaju određeni zadaci, da proizvedemo ugalj u okviru nekih standarda, pre svega da obezbedimo stabilno snabdevanje, da bude ekonomično i, naravno, u okviru ekoloških standarda. Važno je podsetiti se ekonomskih problema koje su imale elektroprivrede Jugoslavije i Srbije, ekonomske sankcije, bombardovanje i na kraju poplave. U svim tim uslovima mi smo bili siguran snabdevač. Proizvodnja uglja je u svakom trenutku snabdevala termoelektrane i nije se postavljalo pitanje da li može biti proizvedeno struje u dovoljnoj količini. Imamo sreće da su naši ugljevi relativno dobrih karakteristika, pre svega zbog relativno niskog učešća sumpora, što je posebno važno zbog ekoloških standarda“, smatra Jevtić.

Prema njegovim rečima, priče oko smanjenja proizvodnje električne energije iz uglja su pomalo retoričke - ako uzmemo u obzir trendove u Evropi.

„U jednom trenutku došlo je do naglog smanjenja proizvodnje uglja, ali je to stalo. Razlog je što je ugalj menjan obnovljivim izvorima energije. Ali, čak i u bogatim zemljama je to zaustavljeno, jer to neko mora da plati. U situaciji kada se primeni tehnologija i prečišćavanje ni ugalj više nije tako crn,“ kaže Jevtić.

Razvojni ciljevi rudarskih kopova EPS-a, prema rečima Jevtića, biće stabilna proizvodnja, upravljanje kvalitetom, povećanje efikasnosti i ekologija.

„Stabilnu proizvodnju imamo sa postojećim kopovima, ali ugalj je neobnovljiva sirovina i mora se pratiti stanje. U kostolačkom basenu sa već poznatim investicijama stvaraju se uslovi za proizvodnju 12 miliona tona uglja godišnje i sa elektranom koja se gradi imamo zaokružen ciklus, sve sa opremom koja zadovoljava ekološke kriterijume. U kolubarskom basenu imamo sigurnost da proizvedemo 27 do 32 miliona tona uglja godišnje, što nam omogućava da utičemo i na organizaciju i smanjenje troškova rada,“ napominje Jevtić.

Kao što rudari često ističu, u stalnoj jurnjavi za tonama i kubnim metrima i ispunjavanju kvantitativnih zadataka nije se stizalo da se obrati pažnja na kvalitet.

„Više ličimo na interventnu brigadu, od nas se traže samo tone i metri kubni“ pojašnjava Mitrović. Država nikada nije omogućila EPS-u razliku u ceni dovoljnu za investicioni ciklus pa zbog toga nije bilo ni vremena ni novca ni za ekologiju, ali ni za obraćanje više pažnje na kvalitet.

Međutim i na tom polju se menjaju stvari pa je na polju Tamnava zapad u toku uvođenje sistema upravljanja kvalitetom, dok je dokumentacija za Drmno spremna i u implementaciju se kreće sledeće godine. Za drugi deo kolubarskog basena u toku je izrada dokumentacije i za dve godine i tamo će biti uveden sistem upravljanja kvalitetom.

Upravljanje kvalitetom konkretno znači da će biti manje uglja koji se odbacuje, što ima i

ekološki značaj, zbog manje samozapaljivanja. S druge strane olakšava se rad elektrana, što znači da se sistemi za filtriranje i odsumporvanje mogu namestiti tako da efekti budu maksimalni.

Primenom novih tehnologija rešavaju se i ekološki problemi, zaštita od buke, prašina, rekultivacija, degradirane površine se vraćaju u prvobitnu funkciju... Automatizacija procesa i uvođenja sistema proizvodnje, takođe, povećavaju i rentabilnost proizvodnje.

Ugalj je strateška sirovina

„Ugalj je strateška sirovina i na njega moramo da računamo sigurno, a sve ostalo je diskutabilno i u svetu, a još više kod nas. Ugalj ne voli onaj ko ga nema, onaj kome je konkurencija i onaj ko ne zna da radi sa njim. Iza svakog vetroparka ili solarne elektrane mora stajati termoelektrana, koja će da radi, da proizvodi struju kada nema vetra ili sunca“, poručio je Jevtić.

EPS je do 1990. godine do dostigao maksimum u proizvodnji uglja i primeni tehnologija. Prema Jevtićevim rečima sada se vraćaju na te nivoe i u okruženju ih ponovo prepoznaju kao nekog ko ne samo poznaje rudarstvo već i nekog ko ume da napravi i primeni tehnologije. „Pokušavamo da kupimo nove tehnologije, ali dobar deo znanja u rudarskom delu imamo i mi. Naravno, pokušavamo da naučimo što više novog, jer ulaganje koje se najpre isplati je ulaganje u edukaciju ljudi. Krediti su nezaobilazni, ali nisu i poželjni. Kada je u pitanju ekologija imamo na raspolaganju i predpristupne fondove, koje ćemo svakako koristiti. Što se tiče nove tehnologije, na primer u Tamnava zapadnom polju imamo najnoviju tehnologiju. Idemo i na to da osavremenimo opremu koristeći iskustva iz inostranstva. Težimo da ono što nabavljamo bude najsavremenije, a ono staro što imamo da dovedemo što više na savremene nivoe. To radimo kroz razmenu usluga i znanja. Svi zainteresovani mogu da dođu kod nas da vide s čime raspolažemo. Mislim da smo poslednjih godina povrtili status u okruženju kao neko ko ne samo da poznaje rudarstvo već i mašinstvo, elektrotehniku i sve ostalo,“ istakao je Jevtić.

Zbog prirode rudarskog posla, posebno kopanja uglja, odnos kompanija i lokalne zajednice je uvek osetljiv i važan. Nekada su postojale rudne rente koje su rudnici plaćali opštini, a od kojih se odustalo. Međutim, od 2008. godine PD Kostolac počelo je ponovo da plaća rudnu rentu i ekološku taksu i grad Požarevac je u tom periodu dobio 4,5 milijarde dinara. Prema rečima Zorana Vukovića iz uprave za proizvodnju uglja u EPS-u do 2013. godine postojao je ekološki fond i fond razvoja preko kog su ta sredstva trebalo da budu plasirana u razvoj infrastrukture i saniranje uticaja u mesnim zajednicama u neposrednom okruženju rudnika. „Od tih 4,5 milijarde mesne zajednice su do 2016. godine dobile oko 65 miliona dinara. I sad imamo situaciju da lokalna samouprava podstiče frustraciju mesnih zajednica i nikada nismo

imali lošiju komunikaciju sa njima“, objasnio je Vuković.
izvor: balkanmagazin.net